

Var Elverums-fullmakten en begavet norsk bluff?

Morgenbladet har i lang tid debattert Norges folkerettslige stilling. I en slik diskusjon står Elverums-fullmakten sentralt. *HB 22/2-84*

Av P.O. Storlid

At der ikke foreligger noe vedtak om en slik «fullmakt» synes nu sålment oppfattet og akseptert. Stortingspresident Hambro «fullmaktens» far, har gitt uttrykk for samme oppfatning. Med sitt skarpe syn på de statsrettslige detaljer var han forøvrig påpasselig nok – «for å forebygge enhver mulig senere kritikk» – til først å forlange kgl.res. for å holde møtet 9. april på Hamar istedenfor i Oslo! Om han hadde glemt denne detalj, måtte Norge og historien med lett hjerte tilgitt ham det. Temmelig absurd er den tanke at denne konstitusjonens og formens vokter i neste omgang så skulle ha foreslått å gi Regjeringen en blanco-fullmakt som i praksis opphevet Grunnlovens viktigste bestemmelser. Skule denne usannsynlighet først ha inntruffet, er den neste at han videre skulle ha sjusket hele saken fra seg uten votering, for til sist å presentere et «vedtak» ingen hadde gjort. Man spør seg, hvilket bilde der egentlig lever av Hambro... Han gjorde selvfølgelig ingen av delene. «Fullmakten» i den mening den av mange er blitt oppfattet, har aldri eksistert.

En realitet

Nu er det syn fremkommet at «fullmakten» allikevel av Regjeringen og mange andre er blitt oppfattet som en realitet, og derved på en måte er blitt det.

I seg selv høyst diskutabelt – det kunne på det vis komme til å oppstå mange underlige «realiteter». Men heller ikke forutsetningen for slutningen stemmer:

Det Stortinget foretok seg på Elverum var, foruten å godkjenne en utvidelse av Regjeringen, å oppnevne en tremannskommisjon som sammen med utenriksministeren, skulle forhandle med tyskerne om en slik ordning på linje med den danske. Dessuten hadde det hørt statsministeren nevne «ønskeligheten av å holde regeringsnavnet oppe», selv om Regjeringen måtte over til Sverige. Andre muligheter var overhodet ikke fremme. På spørsmål om hjemmelen for en slik «fullmakt» svarte Hambro at «Stortinget bekrefter alene ved sin beslutning den generelle adgang til å gi provisoriske anordninger som Regjeringen har...» Siste ord i drøftelsen av dette var representanten Førres: «Hvis Regjeringen har den fullmakt, behøver den ikke å få en ny». Nei, selvfølgelig. Det gjorde den da heller ikke. Hva den omtalte «generelle adgang» omfatter, står å lese i Grl. § 17.

En bluff

Hva skulle så det hele være til? Antagelig et forsøk på å motvirke den villrede hos mange som begivenhetene i Oslo hadde ført til. Trolig også et forsøk på å stive opp den utpekte delegasjonen ved de ønskede forhandlinger med en motpart som fra tidligere var kjent for sine krav om «bevollmächtigte» forhandlere.

Forhandlingene kom aldri igang, og tyskerne ble først oppmerksomme på eksistensen av «fullmakten» da den ble presentert ved innledningen av Riksrådsforhandlingene. En begavet

bluff fra norsk side: Tyskerne ble bragt til å tro på «fullmakten», som derved ble et aktivum på den norske siden av forhandlingsbordet. En sak for seg er at den påtenkte sammenkalling av Stortinget, som Presidentskapet gikk inn for, overhodet ikke ville vært lovlig, om politikerne hadde lagt det i «fullmakten» som mange andre siden har gjort. De kjente selvfølgelig selv sammenhengen best. En av hovedaktørene, Neri Valen, satte det til vitterlighet på papir etter okkupasjonen.

Oversett

De forskjellige proklamasjoner

fra Regjeringen under krigen i Norge inneholder ingenting om denne så betydningsfulle «fullmakt» – ikke engang den siste, ved avreisen fra Tromsø. Fra London nevnes den først 24. juni, nemlig etter at man der borte hadde fått referat fra Riksrådsforhandlingene, hvor den ble splitt ut som et norsk trumfkort. Man hadde ikke engang funnet den viktig nok til å notere seg ordlyden. Den ble senere besværet oversendt fra Norge av stortingsmann Wright.

Kan det tenkes at et statsrettslig klenodium som denne påståtte «fullmakt» ville blitt oversett slik, om Regjeringen selv hadde trodd på den?